

spadaju učitelji grad. škola sa stručnim ispitom dodeljeni raznim drugim stručnim školama, i učitelji specijalnih škola za gluvonemu i abnormalnu i slepu decu;

10. Da penzioni Učiteljski Fond, koji je stvoren legatom dobrotvora učit. siročadi poč. Jov. Gavrilovića i ulozima učitelja, ostane svojina učiteljstva;

11. Da se udatim učiteljicama da pun lični dodatak na skupoću kao i učiteljima;

12. Da se dodaci na skupoću ni u kom slučaju ne smanjuju i da se avans na račun povećanja čin. pripadnosti iz određenog kredita isplati, u visini jednome-sećnih pripadnosti, 1. januara nastupajuće godine;

13. Da se materijalno stanje penzionisanih učitelja popravi prevodenjem na penziju po novom zakonu i da se i njima da jedan avans na račun budućeg povećanja njihovih pripadnosti;

Da se u vezi s ovim i penzioneri s krunskim penzijama prevedu na dinarske penzije;

14. da se zemaljski šk. nadzornici kod pokr. uprava uvrste u IV. grupu I. kategorije, a županijski i okružni kao i direktori viših nar. i nepotpunih učiteljskih škola u V. grupu;

15. Da učitelji vežbaonica, sa obzirom na čl. 10. zakona o činovnicima, dobiju naročiti dodatak;

16. Da se državne kvalifikovane zabiljege rasporede u niže grupe II. kategorije (do 3) sa dodacima učiteljica osn. škola, a nekvalifikovane u III. kategoriju;

17. Da profesori i direktori Učit. škola, koji su prema ranijim pokr. zakonima po položenom specijalnom ispitu dobili poseban položaj, zadržaj taj položaj i pri prevodenju na nove plate;

### III.

U pogledu stvaranja uslova za uspešnu primenu Zakona o nar. školama predlažemo:

1. Da se što pre omogući formiranje opština i u onim krajevima u kojima dosad nisu formirane;

2. Da se zakonodavnim rešenjem izmene odredbe zakona o opštoj upravi te da se prosveta oslobodi svakog uticaja policijske vlasti, i da se likvidacija pokr. uprava izvrši na toj osnovi;

3. Da se školski nadzornici postavljaju po predlogu Glavnog Prosvetnog Saveta;

4. Da se od odobrenog kredita od 200 miliona za podizanje školskih zgrada veći deo upotrebi na podizanje šk. zgrada u J. Srbiji, a tako isto u Bosni i Hercegovini;

5. Da se pri razvrstavanju učitelja na plate po novom zakonu priznaju sva na zakonu osnovana prava stečaja učitelja u Hrv. i Slavoniji, Bosni i drugim krajevima.

## Trgovsko-obrtno i kmetijsko šolstvo.

— **Kmetijski tečaj.** Tekom spomladi in poletja leta 1924 se vršijo na državni kmetijski šoli na Grmu sledeći tečaj i praktične gospodarje: 1. kletarski tečaj dne 23., 24. in 25.

okroglim loncem podobne pečnice, v katerih pečejo otroci pozimi jabolka. Vrh peči suše v jeseni sadje, ki ga uživajo potem celo leto. Ob obeh straneh peči vidimo leseno stojalo imenovano »čelesnik« (čelešnjak). Na tem suše perilo in moko obleko. Krog peči je napravljena široka klopa. Na tej sede pozimi predice, ki pridno sučejo vsaka svoj kolovrat, da si napreduje za dom potrebno prejo; ta se navija na kolovratna vretenca. Raz vretenca motajo prejo na motovilo, da napravijo štrene. Te štrene potem operejo, jih belijo na solncu in jih zopet nataknejo na motovilo, da zvijejo iz njih klopčice. Iz preje na klopčičih natke potem tkalec domače platno. Tako motovilo s štreno in klopčiči vidimo na sliki stoječe na tleh, na levi strani vrat poleg krušnice (menterge), ki stoji ob zidu. Krušnica rabi za napravo krušnega testa, iz katerega speče gospodinja okusen kruh za družino.

Pod pečjo je prazen prostor; v njem prav rad leži »Sultan«, »Pazi«, »Belin« ali kakor že imenujejo domačega psa. Na sliki vidimo tudi »zajca«, ki služi za sezuvanje obutal. Pod pečno klopjo na levi stoji pručica, ki je prav ljuba otrokom za posedanje in za igranje, stari pa za podnožek. Poleg nje vidimo stojalo, ki ga imenujejo »baba« ali »čelesnik« (tudi čelesnik, čelešnjak). Zgornji del čelesnika je železen, kleščam podoban. V te klešče so vtikali trske, na-

januarja, 2. sadjarski tečaj dne 18., 19. in 20. februarja, 3. tečaj za pridelovanje in umno uporabo krme dne 21., 22. in 23. februarja, 4. tečaj za vinogradnike dne 24. in 25. februarja (delo v vinogradih, obrezovanje trt itd), 7. aprila (spomladno cepljenje trt) in 10. in 11. junija (zatiranje škodljivcev, zeleno cepljenje trt). Tečaj so teoretični in praktični ter se pri njih gospodarji lahko v dotični stroki dobro izučijo. Ker je pouk zelo važen, je želeto, da se ga udeleži čim več gospodarjev. Oddaljenimi, revnim gospodarjem se dovoli prispevek v hrani in prenočišče na zavodu. Kdor tega želi, se mora izkazati s potrdilom županstva. Priglasitve sprejema ravnateljstvo drž. kmetijske šole na Grmu, p. Novo mesto, in sicer za 1. tečaj do 10. januarja 1924, za 2. in 3. tečaj pa do 20. januarja 1924, za 4. tečaj pa do 10. marca 1924.

— **Kletarski tečaj.** Sedaj, ko je nastala potreba, da vino izvažamo, je nujno potrebno, da se naši vinogradniki poprimemo umnega kletarjenja, da pridelujejo dobro, okusno, čisto in stanovitno vino, ker je drugače nemogoče, s pridelki drugih vinorodnih dežel uspešno konkurirati. Kaj pomaga gospodarju-vinogradniku še tako lepo grozdje, ako ne zna iz njega pripraviti tako pijačo, kakoršno se dandanes po svetu zahteva. Ravno tako je tudi za kletarje, vinske trgovce in gostilničarje, ki posredujejo prodajo vina med pridelovalcem in občinstvom, znanje umnega kletarstva, zlasti pravnega ravnanja s posodo in z vinom neobhodno potrebno, kajti iz najbolj žlahtne kapljice se z nepravilnim ravnanjem lahko naredi najslabša pijača. Da imajo ukaželjni priliko se v umnem kletarstvu izučiti, priredi državna kmetijska šola na Grmu, v Novem mestu, dne 23., 24. in 25. januarja 1924 trodnevni kletarski tečaj. Kdor se misli tečaja udeležiti, zglesi naj se do 10. januarja 1924 pri ravnateljstvu šole. Revnejšim udeležencem, ki se izkažejo s potrdilom županstva, se po možnosti pomaga s prehrano in stanovanjem. Ker je število udeležencev omejeno, se je treba, komur je na stvari ležeče, čim prej zglasiti. Vsak, kdor bo v tečaj sprejet, bo o tem potom posebnega vabila vsaj en teden pred pričetkom obveščen.

## Splošne vesti.

Свима својим читаоцима и свима друговима учитељскога Товариша "срдечно честитија свейли празник Христјовог Рођења.

— **Odlikovanje našega poverjenika tov. Luke Jelenca.** Tov. Luka Jelenc je bil kot poverjenik UJU v Ljubljani odlikovan z redom belega orla 5 stopnje. To odlikovanje nam je v tem večje zadoščenje, ker je bilo z njim izdano priznanje našemu najodličnejšemu borcu, ki je kot predsednik vodil neustrašeno našo organizacijo iz najhujših časov do današnjih dni. Prvi in najzaslužnejši je prejel red belega orla.

— **Kompetenca velikih županov v prosvetnih vprašanjih.** Na zahtevo ministra prosvete je ministrski svet načelno

sklenil, da ustanove in uradništvo ministrstva prosvete v nobenem oziru in v nobenem slučaju ne spadajo v kompetenco velikih oblastnih županov, ampak direktno prosvetnemu ministarstvu. Samo v materialnih vprašanjih, ki se nanašajo na vzdrževanje šol, je dovoljena intervencija velikih županov.

— **NAROČNIKOM UČITELJSKEGA KOLEDARJA.** Vse naročnike Učiteljskega koledarja obveščamo, da smo poslali vse naslove naročnikov koledarja v Beograd, ter bodo v nekaj dneh prejeli koledar, ki je dotiskan. Vsi tisti, ki še niso koledarja plačali, naj to store takoj, da nam bo mogoče čimprej poravnati račun v Beogradu. Naročino pošljite na **BLAGAJNIŠTVO UJU POVERJENIŠTVO LJUBLJANA, UČITELJSKA TISKARNA**, ter označite pošiljko z besedo »KOLEDAR« na odrezku. Prosimo, držite se tega navodila, da ne bo zmešnjav pri zaračunavanju zneskov. Učiteljska društva, ki so naročila koledar skupno, naj tudi naročino skupaj vpošljejo. Ker se je nekaj naročnikov prijavilo pozneje, bomo oddali v kratkem drugo naročilo in vabimo tovariše in tovarišice, ki še niso naročili koledarja, da to store takoj. Glavni blagajnik.

— **Prosilce za službena mesta v Dalmaciji** opozarjamo, da morajo predložiti svojim prošnjam tudi dokumente, ker tega ni storil sedaj ni eden kompetent. Oglasilo se jih je več, a se iz gorenjega vzroka ne morejo izvršiti imenovanja. Pošljite izpričevala in opis dosejanega službovanja. Dokumenti zadoščaj v prepisu, overovljenem od okrajnega šolskega sveta. Poleg učiteljstva za osnovne šole potrebuje tamošnja uprava tudi učiteljev za meščanske šole.

— **Uredništvo »Preroda«** nam je poslalo izjavo, ki jo z zadoščenjem jemljemo na znanje in jo priobčimo prihodnjic, ker je danes radi tesnega prostora žal ne moremo.

— **Slovenska Bistrica.** Na tukajšnji deški šoli se je vršil 17. novembra enodnevni knjigovezni tečaj, ki ga je vodil tovariš Zagažen Ivan. Tečaja se je udeležilo 28 tovarišev(ice), ki so s pridom sledili podavatelju. Predavanje se je vršilo praktično in je bilo kaj lepo, ko je delalo 56 rok na šivalnih strojkah. Med delom se je razlegala lepa slovenska pesem. Žal, da je prehitro minil dan in da se započeto delo ni moglo dovršiti. Vsekakor so pa slušatelji pridobili toliko ročnosti, da se bodo mogli sami spopolnjevati.

— **Naša kritika o popisnicah je naletela na splošno odobravanje.** Neki tovariš nam piše, da manjkajo še rubrike za odtis palca, potem če je bil kdo pred vojno nemškutar in če je hodil po Sängerfestih in turnasko-fajerberskih prireditvah, ker to spada ravno tako v popisnico, kakor če je dobil človek od kakega nadutega pruskega glavarja ukor ali od slavnega Kaltenebergerja.

— **V Jarenini** je umrl tragične smrti tov. Vladimir Skrbinišek, učitelj in posestnik, ustanovitelj jareninskega Sokola in odličan kulturni delavec ob naši severni ogroženi meji. Vrlemu tovarišu bodi ohranjen blag spomin!

lašč naoblane za razsvetljavo. Klešče so napravljene na pero, ki tišči skupaj oba rogla, v katerih tiči trska ali pa ju tišči skupaj utež. Čelesnik je bil zato bolj pripraven kakor leva, ker se je mogel prestavljati. V hišah, kjer so imeli deske namesto tlaka iz malte (ještrlih) ali ilovice, so postavljali ob čelesniku na tla skledico z vodo; vanjo so padali ogorki trsk, da se ni zažgal pod. Olje in sveče so čelesnik popolnoma izpodrinile in danes ga najdemo le še tu pa tam v podstrešju med staro šaro.

Ob sprednji steni klopi stoji skrinja, ki jo je pripeljala k hiši za balo že babica. V skrinji shranjujejo denar, obleko, perilo in vse kar ima večjo vrednost. V marsikateri skrinji je še shranjena lepo vezana zlata avba, ki so jo nosile naše prednice ob nedeljah in praznikih ter ob drugih svečanostnih prilikah. Nad skrinjo na steni visi ura; poleg nje na levi pa vidimo v zid vdolano stensko omarico s polico. Vratca so tu pa tam posliskana z rožami ali drugimi okraski. Na zgornjem delu vratac visi navadno pratika, ki jo prav radi, zlasti ob novem letu, prebirajo otroci zaradi ugank in lepih sličic svetnikov, stari pa zaradi vremena, semnje in drugih za nje važnih dni v letu. V to omarico postavljajo steklenice in druge potrebne stvari.

V levem kotu stoji lepa bela javorjeva miza z miznico. Okrog nje ob obeh stenah je klopa, ki sega navadno do kon-

ca teh sten. Na desni mize stoji dolgi stol brez naslonjala, spredaj pa stol z lično razrezljanim naslonjalom, ki je iz javorjevega lesa. V sredi naslonjala je izrezano srce, ki je nekaj tipičnega za te vrste stolov. Miza, klopa in stoli so vedno in povsod lepo poribani.

V kotu nad mizo visi sv. razpelo, krog njega pa se vrste podobne, slikane na steklo, predstavljajoče sv. predmete. Tudi te podobne so napravili domači umetniki-samouki, le nekaj jih je še, ki so jih izdelali tuji. Pod sv. razpelom pa je pritrjen papirnat prtčček, okrašen z raznim cvetličjem, pa tudi s svetimi podobami.

V ospredju na levi vidimo posteljo, poleg nje na tleh pa zibelko. To oboje stoji navadno v mali sobici (kamri), ki se nahaja poleg velike sobe in rabi kot spalnica. Da mi ni bilo potreba risati posebne slike za spalnico, kar bi povzročilo preveč stroškov, sem sprejel tudi ta predmeta v veliko sobo. Postelnjak in zibelka sta okrašena z raznimi naslikanimi rožami ali drugimi okraski. Na sprednji končnici zibelke vidimo narisan pentagram, imenovan »mora«, ki naj bi varoval otroka, da ga ne bo tlačila mora. Rjuha in prevlake blazin na postelji in v zibelki so okrašeni z narodnimi vezinami. V postelji so ob strani zataknjene »klešče«, ki varujejo, da ne pade raz spečega odeja.

— **NASIM INSERENTOM!** Vabimo vljudno vse naše cenj. inserente ter druge zavode in trgovska podjetja, da nam tudi v letu 1924 naklonijo inserate za naše stanovske liste, zlasti za tednik »Učit. Tovariš«. Naše stanovsko glasilo je razširjeno v vseh delih naše države, v Sloveniji ga čita vse učiteljstvo in kdor v njem inserira, lahko zanesljivo računa na uspeh. Cene v »Učit. Tovarišu« so sledeče: petitna vrsta v inseratnem delu 2:50 Din, v redakcijskem delu 4— Din, cela stran velja 1400— Din, pol strani 700— Din, četrt strani 350— Din, osminka strani 175— Din. Stalnim inseratom dovolimo primeren popust.

### UPRAVA LISTOV UJU.

— **NEORGANIZIRANE NAROČNIKE UČITELJSKEGA TOVARISA** opozarjamo, da smo priložili današnji številki tega lista položnice in jih prosimo, da nam poravnajo vsaj polletno naročino. Naročnina znaša tudi za leto 1924 Din 40. Za naročnike bomo smatrali samo one, ki plačajo v naprej vsaj polletno naročino.

— **V Cerknici je umrl** tov. Andrej Šest, oče režiserja »Narodnega gledališča v Ljubljani«, g. Josipa Šesta, navdušen narodnjak in vrl tovariš. Blag mu spomin, žaljuočim naše sožalje!

— **Ta dopis priobčujemo, kakor smo ga prejeli,** dasi načelno stojimo na staljšču, naj se okrajna učiteljska društva izjavljajo o takih zadevah: Matični listi in izkazi v šolskem napredku so nepraktični in nepregledni, kakor se je o tem prepričala večina učiteljev. Pametno bi bilo, če bi se popolnoma odpravili matični listi in izkazi na osnovnih šolah. Prosimo, naj se višji šolski svet ozira na to splošno željo in naj odpravi matične liste in izkaze s prihodnjim šolskim letom, namesto njih naj se pa uvedejo katalogi in matica. —č.

## Učiteljski pravnik.

— **Preklican odlok glede cerkve:** V smislu odloka ministrstva prosvete O. N. br. 50.620 od 23. oktobra 1923. I. se vsebina nekaterih razpisov, ki jih izdaja oddelek za prosveto in vere, ozira izključno na urejevanja vprašanj, ki se tičejo zakona o narodnih (srbskih) šolah iz leta 1904. in zakonskih izprememb v pokrajinah, katerim je ta zakon namenjen. — Tak slučaj je z razpisom ministrstva prosvete O. N. br. 24.355 od 25. maja 1923. leta, objavljen s tukajšnjim odlokom dne 14. septembra 1923, št. 6801, ki je zgolj informativnega značaja in tedaj ne velja za pokrajinsko upravo v Sloveniji, pač pa veljajo o gorenjem predmetu prejšnji tukajšnji predpisi, v kolikor niso v nasprotju z ustavo. O tem se obvešča ravnateljstvo-vodstvo vsled naročila višjega šolskega sveta z dne 15. novembra 1923, št. 13.836.

— **Certifikati državnih uslužbencev veljavni tudi na južni železnici.** Zagrebska direkcija državnih železnic je izdala naslednjo naredbo: »Vozne olajšave, ki jih uživajo državni uradniki in njihove rodbine na progah državnih železnic, so veljavne tudi na progah državne uprave bivše južne železnice.« S tem je končno tudi to vprašanje rešeno v duhu podržav-

Strop naše kmečke sobe je lesen. Po sredi stropa je tram, ki nosi letnico 1792. to je leto, v katerem se je gradila hiša. Vsi leseni stropi se pred velikimi prazniki: pred Veliko nočjo in pred Božičem temeljito poribajo. Raz strop visi polica; na nji pa stoje latve za mleko. Na take police postavljajo in shranjujejo na njih tudi druge predmete.

Tla so iz smrekovih desak in tudi ta so vedno snažno poribana.

Slovenske kmečke sobe napravljajo najboljši utis na vsakega, ki stopi v nje. Človek se počuti v njih prijetno domačega, saj je pa tudi v njih razen ure vse domače delo. V prejšnjih časih pa so celo ure izdelovali domači mehaniki-samouki, in sicer iz železa, pa celo iz lesa.\*

Na oknih stoje različne cvetice v lončkih. Zagrinjalo običajno rdeče barve, je potisnjeno podnevi v levi kot okna.

Pripomnja uredništva: Opisani veliki sliki v velikosti 30,3 x 90,5 cm v barvotisku je izvršil litografski zavod Čemažar in drug v Ljubljani, založila ju je pa naša Učiteljska tiskarna, ki je v ta namen žrtvovala lepo vsoto denarja. Zato

\* Kdor se želi podrobneje seznaniti se z našo narodno umetnostjo, naj blagovolji pregledati moje publikacije: »Narodne vezenine na Kranjskem«, »Narodni okraski na orodju in pohištvo«, »Pirhi in kožuhi«, »Kmečke hiše na Gorenjskem« in »Zlate avbe«.